

PELASTAJATUTKINTO

Pelastusopisto

ULKOINEN AUDITOINTI

RAPORTTI

Opetushallitus

2013

Sisältö

I	JOHDANTO	3
II	KESKEISET VAHVUUDET JA PARANTAMISALUEET	4
III	ARVIOINTI ARVIOINTIALUEITTAIN	7
1	JOHTAJUUS	7
2	TOIMINTAPERIAATTEET JA STRATEGIA	9
3	HENKILÖSTÖ	11
4	KUMPPANUUDET JA RESURSSIT	13
5	PROSESSIT	15
6	ASIAKASTULOKSET	17
7	HENKILÖSTÖTULOKSET	18
8	YHTEISKUNNALLISET TULOKSET	19
9	KESKEISET SUORITUSKYKYTULOKSET	20

I

JOHDANTO

Pelastajatutkinnon ulkoisen auditoinnin tarkoituksena on auttaa tunnistamaan tutkintoon johtavan koulutuksen vahvuudet ja parantamisalueet ja siten tukea tutkinnon ja siihen johtavan koulutuksen kehittämistä. Raportti perustuu oppilaitosten tekemään toiminnan kuvaukseen, itsearviointeihin ja kirjallisiin dokumentteihin sekä maaliskuussa 2013 Pelastuskouluun ja Pelastusopistoon tehdyillä auditointikäynneillä saatuun tietoon. Auditointikäynnillä auditoijat haastattelivat oppilaitosten johtoa, henkilöstöä, opiskelijoita ja muita sidosryhmiä sekä tutustuivat koulun tiloihin, laitteisiin, välineisiin ja dokumentteihin. Lisäksi auditointiryhmä sai tietoja raportointia varten kahden pelastuslaitoksen johdon edustajan ja seitsemän pelastajatutkinnon suorittaneen puhelinhaastatteluista.

Pelastajatutkinnon ja siihen johtavan koulutuksen ulkoista auditointia varten tehtiin EFQM -mallin keskeisiä periaatteita noudattaen viitekehys. Tämän pohjalta oppilaitokset tekivät toimintakuvauksen ja itsearvioinnin ja auditointiryhmä laati tämän raportin.

Auditointiryhmään kuuluivat opetusneuvos Leena Koski, pääauditoija ja yli-insinööri Arto Pekkala, auditoija sekä pelastusjohtaja Simo Tarvainen ja ensihoidon lehtori Simo Saikko alan asiantuntijoina.

Auditoinnin ja raportoinnin yhtenä keskeisenä periaatteena on luottamuksellisuus, joten tuloksia ei esitetä tässä raportissa niin, että yksittäisten haastattelujen tai haastateltujen ryhmien näkemykset korostuisivat.

II KESKEISET VAHVUUDET JA PARANTAMISALUEET

Vahvuudet

- Pelastusopisto on aktiivisesti kehittänyt toimintaansa auditointien ja palautetiedon pohjalta. Koulutusprosessia ja opetustoimintaa on kehitetty esimerkkeinä opetussuunnitelmapirosessi, opiskelija-arviointi ja vuosittainen suunnittelu.
- Tutkinnolla on hyvä imago, mistä osoituksena ovat pelastajatutkinnon korkeat hakijamäärät ja ennen kaikkea motivoituneet ja ammattiin kouluttautumiseen sitoutuneet opiskelijat. Henkilöstö on vahvasti sitoutunut opiskelijoiden ammattiin valmistamiseen. Työelämä arvostaa pelastajatutkintoon johtavaa koulutusta.
- Opettajat ovat oman alansa asiantuntijoita. Eri haastateltavien näkemykset tukevat vahvasti arviota opetustehtävissä toimivien osaamista. Kuuden viimeisen kurssin tutkintopalauteissa opetuksen asiantuntevuudesta ja korkeatasoisuudesta annetut arviot ovat myös erittäin hyviä.
- Henkilöstöllä on hyvät mahdollisuudet päivittää osaamistaan. Opettajien nykyiseen työaikamalliin kuuluu 100 tuntia itsensä kehittämiseen, jonka edellytyksenä on, että se on etukäteen suunniteltu työaika-suunnitelmaan. Omaehtoiseen jatkokoulutukseen tästä on käytännössä tällä hetkellä suunnattavissa vain osa. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen kanssa on tehty sopimus opettajien osallistumisesta pelastuslaitoksen toimintaan sekä esimiehille, tiiminvetäjille ja tutkinnoista vastaaville koulutussuunnittelijoille tarjottava mahdollisuus johtamisen erikoisammattitutkinnon suorittamiseen ovat uusia avauksia pelastajatutkinnossa toimivien osaamisen kehittämisessä.
- Pelastusopisto käyttää vakinaisen opetushenkilöstön lisäksi pelastajatutkintoon johtavassa koulutuksessa tuntiopettajia. Näin varmistetaan osaltaan opetuksen ajantasaisuutta ja mahdollistetaan erityisasiantuntemuksen hyödyntäminen koulutuksessa. Toisaalta tämä tarjoaa pelastuslaitoksille mahdollisuuden oman henkilöstönsä osaamisen laajentamiseen opetustehtävissä toimimalla.
- Pelastusopistolla on laaja kumppanuusverkosto. Keskeisiin sidosryhmiin ja kumppaneihin on luontevat ja ammatillisesti vahvat yhteydet. Yhteistyö tukee strategisten tavoitteiden saavuttamista. Pelastusopisto on sekä kansallisesti että kansainvälisesti arvostettu pelastusalan opetuksen huippuosaaja ja oppimisympäristö.
- Pelastusopisto on uudistanut organisaatiotaan pelastajakoulutuksen osalta niin, että pelastajatutkintoon sisältyvät pelastustoimen ja ensihoidon opetustoiminta on koottu omaksi Ensihoito- ja pelastustoimintaopetusyksiköksi (EPE). Uudistuksella on pyritty kiinteyttämään pelastajaopetukseen osallistuvien opettajien yhteistyötä ja – toimintaa. Haastatellut kokevat organisaatiouudistuksen lähtökohtaisesti myönteisenä.
- Pelastajatutkintoon johtavan koulutuksen suunnittelu toimii esimerkillisesti, on järjestelmällistä ja se tehdään ajoissa. Opetuksen pedagoginen kehittäminen muodostaa selkeän kokonaisuuden, jossa päävastuu on koulutusjohtajalla. Päivitetty opetussuunnitelma muokataan sähköisessä tietojärjestelmässä toteutussuunnitelmaksi, josta edel-

leen valmistellaan lukujärjestys ja tarkat harjoitussuunnitelmat tila-, väline- ja kalustovaatimuksineen. PETRA- ohjelma, jossa opetuksen suunnittelu ja toteutusjärjestelyt ovat, on kehitetty ensihoito- ja pelastustoimintayksikön ja tietohallinnon keskinäisellä yhteistyöllä.

- Pelastusopistolla on laaja ja monipuolinen myös kansainvälisesti korkeatasoinen harjoitusalue, jota kehitetään aktiivisesti. Pelastusopiston harjoitusalue antaa erinomaiset mahdollisuudet harjoitella pelastajan ammatissa tarvittavia perusvalmiuksia. Harjoitusalueella opettajalla on mahdollisuus arvioida opiskelijan osaamista ja jatkaa harjoitusta niin kauan, että opiskelija osaa varmasti asian. Myös haastateltujen näkemykset tukevat vahvasti arviota harjoitusalueen merkityksestä ja korkeatasoisuudesta.
- Koulutuksen pituus on sopiva tällä hetkellä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Haastateltujen mielipiteet tukivat valtaosin tätä näkemystä. Koulutuspituutta tarkasteltaessa on tärkeää ottaa huomioon se, että pelastajatutkinnon opiskelijoilla on takanaan aikaisempia opintoja, esim. lukio tai toinen ammatillinen tutkinto ja osalla on myös aiempaa työkokemusta. Osa haastatelluista korosti myös sitä, että aikuisopiskelijoilla on vaikea irrottautua nykyistä pidemmäksi ajaksi lähiopetuksena toteutettavaan koulutukseen.
- Pelastusopisto voi toteuttaa tulossopimuksen rajoissa pelastajatutkintoon johtavaa koulutusta melko itsenäisesti esim. opetussuunnitelman laatiminen ja päivitys. Pelastusalan koulutusta ohjaa Sisäasiainministeriön pelastusosasto pelastajatutkinnon ja siihen johtavan koulutuksen osalta. Pelastajatutkinnon ja siihen johtavan koulutukseen suunnitteluun osallistuu keskeisinä toimijoina Sisäasiainministeriön pelastusosasto ja Pelastusopisto. Sisäasiainministeriö ohjaa Pelastusopiston toimintaa tulossopimuksen avulla. Helsingin kaupunki ylläpitää Sisäasiainministeriön hyväksymänä Helsingin pelastuskoulua, jonka koulutukseen, opetukseen ja tutkintoihin sekä opiskelijoiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin sovelletaan Pelastusopistosta annettua lakia ja koulussa noudatetaan Pelastusopiston opetussuunnitelmaa paikallisiin tarpeisiin muokaten.
- Pelastusopistosta valmistuneet pelastuslaitoksen palveluksessa olevat haastatellut ovat tyytyväisiä saamaansa koulutukseen, myös kurssipalautteet viestivät tyytyväisyydestä. Koulutuksen tuottama osaaminen vastaa pääosin työelämän tarpeita. Tutkinnon keskeiset osaamisalueet (ensihoito ja pelastus) ovat tulevaisuudessakin pelastajan ammattissa tärkeitä.
- Opiskelijapalautetta kerätään järjestelmällisesti. Työelämältä palautetta kerätään kattavammin ajoittain tutkimuksilla ja kyselyillä strategiatyön ja koulutusmääriä koskevan päätöksenteon pohjaksi. Välitöntä palautetta saadaan myös henkilökohtaisten suhteiden avulla esim. työelämästä tuntiopettajien kautta. Yksittäisiin palautteisiin reagoidaan herkästi, ja esim. opetussuunnitelmaa on muutettu palautteiden pohjalta. Opetusyksikkö on pitkälti vastuussa pelastajatutkinnon opetuksen kehittämisestä. Opetushenkilöstö pystyy täten vaikuttamaan opettamansa kurssin sisältöön ja antamaan sitä koskevia kehittämissuhteita.

Parantamisalueet

- Pelastajatutkintoa eikä sen suorittaneiden jatko- ja lisäkoulutusta tarkastella tutkintojen tasolla riittävästi kokonaisuutena työelämän ja yksittäisen henkilön työuran näkö-

kulmasta. Puuttuu toimintatapa pelastajan peruskoulutuksen ja osaamisen päivittämisen kokonaisvaltaiseen suunnitteluun.

- Pelastajatutkinnon ohjausjärjestelmää on tarpeen selkiinnyttää pelastajatutkinnon eri toimijoiden välillä. Johtamisjärjestelmät ovat pelastajatutkintoon johtavan koulutuksen osalta erillisiä ja niihin sisältyy vähän vakiintuneita yhteistyötä edistäviä rakenteita. Tämä ei edistä pelastajatutkintoon liittyvän koulutuksen johtamista ja ohjaamista kokonaisuutena. Sisäasiainministeriön ja Helsingin Pelastuskoulun välinen yhteistyö on vähäistä pelastajatutkintoon johtavan koulutuksen ohjauksessa. Sisäasiainministeriössä nähdään Pelastuskoulun ohjauksen tapahtuvan Pelastusopiston (opetussuunnitelma) kautta. Toimiva, systemaattinen yhteistyö oppilaitosten välillä pelastajatutkinnon opetussuunnitelman laadinnassa kuitenkin puuttuu.
- On tärkeää ennakoida systemaattisesti pelastajan ammatin ja toimenkuvan muuttamista, kun tehdään pelastajatutkintoon ja siihen johtavaan koulutukseen liittyviä päätöksiä. Tätä työtä on vasta käynnistetty.
- Haastateltujen näkemykseen mukaan pelastajatutkinnossa tulisi säilyttää monitoimitaitosaaminen. Tutkinnon keskeiset osaamisalueet (ensihoito ja pelastus) kiinnostavat ja tuovat opiskelijoita, ja niihin liittyvä osaaminen on tulevaisuudessakin pelastajan ammatissa välttämätöntä. Lisäksi on tärkeää selvittää, kuinka paljon voidaan lisätä tutkintoon erilaista osaamista. Tutkintoon kohdistuu monia lisästarpeita ja osin ristiriitaisia näkemyksiä. Keskeistä on määritellä, mikä on pelastajan ammatin ydinosaamista tulevaisuudessa, mitä pelastajatutkinto siitä kattaa ja mikä on mahdollista sisällyttää jatko- ja täydennyskoulutukseen ja miten tämä jatkumo muodostetaan. Modulointia ja siihen liittyvää opintopisteytystä voisi hyödyntää mahdollisten jatkotutkintojen opintojen kääntämisessä ja osaamisen kartoittamisessa.
- Pelastus- ja ensihoitoyksikön yhdistäminen koetaan myönteisenä. Johtamisjärjestelmää ja toiminnan ohjausta on kuitenkin tarpeen edelleen kehittää. Pelastusopiston johtamisjärjestelmä on osin moniportainen ja osin hierarkkisuuden koetaan lisääntyneen. Lisäksi on tärkeää varmistaa muista opetusyksiköistä pelastustutkintokoulutukseen osallistuvien ja tuntiopettajien mahdollisuuksia osallistua kehittämiseen. Yhteistyötä yli opetusyksikkörajojen voidaan myös lisätä. Lisäksi vaikka johtamisvastuut on määritelty, henkilöstö ei välttämättä tiedä, kenen puoleen tulisi eri asioissa ensisijaisesti kääntyä.
- Pelastusopistossa ja Helsingin Pelastuskoulussa on linjattu tutkinnon toteuttamiseen liittyviä toimintatapoja, jotka ovat osin perustellusti erilaisia. Toisaalta vakiintuneen yhteistyön puuttuessa ei riittävästi tunnisteta, mitä hyviä käytäntöjä eri oppilaitoksilla on eikä varmisteta samaan tutkintoon johtavan koulutuksen osalta yhteisiä sisältöjä tai toimintatapoja riippumatta yksittäisestä kurssista tai järjestämispaikasta. Tutkinnon peruste-prosessin puuttuessa suunnittelu on osin hajanaista eikä systemaattista toimintatapaa ole myöskään eri ryhmien osallistumiselle tutkinnon kehittämiseen ja opetussuunnitelmatyöhön.
- Työssäoppiminen antaisi opiskelijoille mahdollisuuden harjoitella käytännössä pelastajan työtä ja perehtyä tulevaan toimintaympäristöön sekä palolaitoksen ”perhe-elämään”. Näin Pelastusopistolle tarjoutuisi myös suora väylä saada pelastustoimen kentältä jatkuvaa palautetta.

- Tarve yhteistyön tiivistämiselle ja laajentamiselle Pelastusopiston ja Helsingin Pelastuskoulun välillä on selkeä. Etenkin Pelastuskoulussa tarve on tiedostettu. Molemmat oppilaitokset voisivat saada hyötyä yhteistyön tiivistämisestä. Oppilaitoksissa eivät tiedetä kovinkaan laajasti, mitä ja miten toisessa paikassa opetetaan tai minkälaisia hyviä käytäntöjä on, joita voitaisiin yhteisesti hyödyntää. Opettajien vuorovaikutus ja yhteistyö on oman aktiivisuuden ja henkilökohtaisten suhteiden varassa. Koska molemmissa oppilaitoksissa järjestetään samaan tutkintoon johtavaa koulutusta, olisi yhteistyön tiivistäminen perusteltua. Myös yhteistyötä eri pelastuslaitosten ja muiden oppilaitosten suuntaan on mahdollista lisätä.
- Yhdessä Sisäasianministeriön kanssa Pelastusopiston tulisi pikaisesti ratkaista, miten pelastajatutkinnon suorittajat voisivat saada terveydenhuoltolain edellyttämän terveydenhuoltoalan tutkinnon.
- Jatkossakin Pelastusopiston harjoitusalue tulisi olla myös Helsingin Pelastuskoulun opiskelijoiden käytössä. On tärkeää löytää ratkaisu, jonka avulla se olisi molempien oppilaitosten kannalta taloudellisesti järkevää.
- On tarpeen selvittää, miten järjestelmää voitaisiin kehittää niin, että pelastajakoulutuksen hakeminen tapahtuisi valtakunnallisesti Pelastusopiston ja Helsingin Pelastuskoulun yhteisillä kriteereillä ja samalla tulisi mahdollistaa sähköinen haku.
- Tulosten vertailua voitaisiin lisätä. Tavoitetasoja ei esitetä kaikille tuloksille. Työelämäpalautteen hankintaa tulisi kehittää ja vakiinnuttaa ajantasaisen palautteen saamiseksi eri pelastuslaitoksilta.
- Yleisesti tarkastellen jatkuvan parantamisen ympyrä (TUTKA – logiikka) toimii Pelastusopistossa operatiivisella tasolla hyvin. Pelastajatutkinnon ja siihen johtavan koulutuksen strategisessa kehittämisessä on enemmän parannettavaa, esim. systemaattinen toimintatapa koulutusrakenteen kokonaistarkasteluun puuttuu ja pelastajatutkinnon ohjausjärjestelmä on osin hajanainen.

III ARVIOINTI ARVIOINTIALUEITTAIN

1 JOHTAJUUS

Laki Pelastusopistosta määrittelee oppilaitoksen toiminnan ja johtamisen: Pelastusopiston rehtorin tehtävänä on johtaa opiston toimintaa ja vastata siitä, että opistolle kuuluvat tehtävät hoidetaan tuloksellisesti.

Pelastusopisto on uudistanut organisaatiotaan pelastajakoulutuksen osalta siten, että pelastajatutkintoon sisältyvät pelastustoimen ja ensihoidon opetustoiminta on koottu omaksi Ensihoito- ja pelastustoimintaopetusyksiköksi (EPE). Uudistuksella on pyritty kiinteyttämään pelastajaopetukseen osallistuvien opettajien yhteistyötä ja – toimintaa, minkä tulisi näkyä mm. parantuneina oppimistuloksina. EPE-yksikön päällikkö toimii koulutusjohtajan ja rehtorin alaisuudessa ja yksikkö vastaa myös oppimistulosten arvioinnista ja palautteen antamisesta opetukseen. Nykyiseen organisaatiomalliin ollaan pääosin tyytyväisiä. Haasteena on myös se, miten varmistetaan horisontaalinen yhteistyö eri opetusyksiköiden välillä ja muissa opetusyksiköissä toimivien pelastajatutkinnossa opettavien yhteistyö yksikön henkilöstön kanssa ja heidän mahdollisuutensa

osallistua opetuksen jatkuvaan kehittämiseen. Tuntiopettajien asiantuntemuksen käyttöä kehittämistyössä olisi myös mahdollista tehostaa.

Johtamisjärjestelmä on melko moniportainen. Organisaatorakenteeseen ja johtamisjärjestelmään liittyvinä haasteina mainittiin joissakin haastatteluissa myös nykyiseen organisaationmallin hierarkkisten tasojen määrä ja johtamisen byrokraattisuuden lisääntyminen. Jonkin verran on myös epä tietoisuutta siitä, miten johtamisvastuut jakautuvat pedagogisissa asioissa koulutusjohtajan, opetusyksikön päällikön, koulutussuunnittelijan ja opetuksen suunnitteluryhmän kesken ja keneen tulee eri asioissa ottaa yhteyttä.

Pelastusopisto toimii pelastaja- ja alipäällystökoulutuksen osalta Sisäasiainministeriön (pelastusosaston) alaisuudessa, jonka kanssa oppilaitos tekee vuosittain tulossopimuksen seuraavaksi vuodeksi. Oppilaitoksen rahoitus osoitetaan valtion budjetista, sisäasiainministeriön pääluokasta. Huomattavaa on, että Pelastusopisto toteuttaa samaan aikaan pelastusalan AMK- tasoista päällystökoulutusta ja -tutkintoja (Pohjois-Savon) Savonia Ammattikorkeakoulun alaisuudessa ja oppilaitos laatii Savonian kanssa vastavasti tulossopimusasiakirjat päällystöpöpetuksen osalta, jonka perusteella Savonia järjestää päällystökoulutuksen rahoituksen.

Kokonaisuutena pelastajakoulutukseen liittyvä tulosohjaus on osin hajanaista. Sisäasiainministeriö ohjaa Pelastusopiston toimintaa mm. tulossopimuksen avulla. Helsingin pelastuslaitoksen työvoimatarpeita käsitellään kuitenkin tästä prosessista erillisenä. Pelastuskoulun yhteydet Sisäasiainministeriöön ovat melko satunnaiset ja löyhät haastatteluissa saatujen tietojen perusteella. Sisäasiainministeriöllä on vähän yhteistyötä pelastajatutkintoon johtavan koulutuksen ohjauksessa Helsingin Pelastuskoulun kanssa, vaikka koulu toimii ministeriön luvalla. Sisäasiainministeriössä nähdään koulun ohjauksen tapahtuvan Pelastusopiston opetussuunnitelman kautta. Systemaattinen yhteistyö opetussuunnitelmatyössä kuitenkin puuttuu.

Pelastuskoulun ja Pelastusopiston yhteistyö on aikaisempina vuosina ollut nykyistä tiiviimpää, mutta yhteistyö on vähentynyt käytännön toiminnan tasolla. Aikaisemmin Pelastusopiston pelastajakurssit suorittivat tiedotus- ja valistusosuuden Helsingin Pelastuskoululla ja vastavuoroisesti Pelastuskoulun pelastajatutkinnon opiskelijat hyödynsivät Pelastusopiston monipuolista harjoitusaluetta käytännön harjoittelussa. Nykytilanteessa Pelastusopisto ei lähetä opiskelijoita Pelastuskoululle eikä Pelastuskoulu lähetä opiskelijoita opiston harjoittelualueelle. Yhtenä yhteistyön vähenemisen syynä on mainittu kustannustekijät. Helsingin Pelastuskoulu on sen sijaan tiivistänyt yhteistyötä Virossa toimivan pelastuskoulun kanssa harjoitusten järjestämisessä.

Pelastusopisto toteuttaa ammattiin johtavaa koulutusta varsin itsenäisesti tehtyjen sopimusten perusteella ja sisäasiainministeriön ohjaus kohdistuu pääasiassa määrälliseen toteumaan, talouden seurantaan ja muutamien tulossopimuksessa sovittujen pelastajatutkintoon johtavaan koulutukseen kohdistuvien laadullisten tavoitteiden toteutumisen seurantaan.

Pelastajatutkinnon suorittaneet työskentelevät koko maan kattavasti eri pelastuslaitoksissa. Helsingin pelastuslaitos kouluttaa kuitenkin pääsääntöisesti itse Pelastuskoulussaan omat pelastajansa. Pelastajakoulutuksen lisäksi Pelastusopisto hyväksyy koko maassa toimivan vapaaehtois- (VPK) ja sivutoimisen palokuntajärjestelmän peruskoulutuksen kurssisuunnitelmat – kurssien sisällöt. Tällä tavoin varmistetaan se, että toimintatavat ja – menetelmät ovat samansuuntaiset riippumatta palokuntamuodosta.

Pelastajatutkintoon johtavan koulutuksen palautejärjestelmä on järjestelmällinen ja melko kattava. Valmistuvilta kerätään tutkintopalautteet, opiskelijoilta opintojaksopalautteita ja työelämältä palautetta tutkimuksilla. Välitöntä palautetta saadaan opetuksen ajantasaisuudesta tuntiopettajilta ja esim. keväällä 2011 perustetussa POK-ryhmässä. Ajantasaisen palautteen hankintaa pelastuslaitoksilta ja yhteistyökumppaneilta voisi edelleen tehostaa.

Vahvuudet

- Pelastusopiston organisaatorakennetta on kehitetty ja perustettu Ensihoito- ja pelastustoimintaopetusyksikkö (EPE). Näin on lisätty yksikössä toimivien pelastajaopetukseen osallistuvien opettajien yhteistyötä ja yhteistoimintaa.
- Pelastusopistossa on säännöllinen ja systemaattinen opetuksen arviointi- ja opiskelijapalautejärjestelmä. Rakenteita on kehitetty välittömän palautteen saannin tehostamiseksi esimerkkinä POK-ryhmän perustaminen
- Pelastusopisto toteuttaa tulossopimuksen asettamissa rajoissa itsenäisesti koulutusta ja kehittää esim. opetussuunnitelmaa. Opettajilla on mahdollisuus vaikuttaa opettaviin sisältöihin.
- Pedagogisen johtamisen vastuut on määritelty.

Parantamisalueet

- Johtamisjärjestelmät ovat pelastajatutkintoon johtavan koulutuksen osalta erillisiä ja niihin sisältyy vähän vakiintuneita yhteistyötä edistäviä rakenteita. Tämä ei edistä pelastajatutkintoon liittyvän koulutuksen johtamista ja ohjaamista kokonaisuutena. On myös tarpeen selvittää, miten Sisäasiainministeriön roolia voisi mahdollisesti vahvistaa koulutuksen ohjauksessa ja työelämäyhteistyön edistämisessä.
- Tulosneuvottelujen kehittämistä tulisi pohtia, jotta kaikki pelastajatutkintoon johtavaan koulutukseen liittyvät tahot voisivat olla mukana tulosneuvotteluissa koulutukseen liittyviä asioita käsiteltäessä.
- Pelastusopiston johtamisjärjestelmä on osin moniportainen ja osin hierarkkisuuden koetaan lisääntyneen. On tärkeää varmistaa myös muiden opetusyksikköjen pelastustutkintokoulutukseen osallistuvien ja tuntiopettajien mahdollisuuksia osallistua kehittämiseen.
- Vaikka johtamisvastuut on määritelty, henkilöstö ei välttämättä tiedä, kenen puoleen tulisi eri asioissa ensisijaisesti kääntyä.

2 TOIMINTAPERIAATTEET JA STRATEGIA

Pelastusopistoon on vuonna 2010 käynnistetyn kehittämishankkeen tuloksena luotu strategia laadintaan menettely, jossa henkilöstön vaikuttamismahdollisuuksia on lisätty. Joulukuussa 2012 on hyväksytty Pelastusopiston strategia vuosille 2013 -2016. Tämän pohjalta EPE-yksikkö on määritellyt tuloskortissaan toimintatapansa strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Yhtenä tavoitteena on työelämälähtöinen koulutustarjonta.

Pelastajatutkinto on ollut vetovoimainen ja hakijoita on ollut huomattavasti enemmän kuin heitä on voitu ottaa opiskelemaan ko. tutkintoon johtavaan koulutukseen Pelastusopistoon samoin kuin Helsingin Pelastuskouluun. Pelastajatutkinnon imago on hyvä. Pelastajaopisto pääasiallisena pelastajatutkintoon johtavan koulutuksen tarjoajana on onnistunut vaikuttamaan toiminnallaan tähän positiivisesti.

Pelastajatutkintoon johtavaa koulutusta tarjoavilla oppilaitoksilta ja siihen vaikuttavilta toimijoilta puuttuu yhtenäinen, kokonaisvaltainen toimintatapa järjestelmälliseen ja pitkäjänteiseen koulutustarpeiden ennakointiin, mikä tuottaisi määrällistä ennakointitietoa koulutuksen suunnitteluun ja laadullista ennakointitietoa opetussuunnitelmaprosessiin ja tutkintorakennetta koskevaan päätöksentekoon. Määrällinen koulutustarpeen ennakointi tapahtuu lähinnä Sisäasiainministeriön toimesta Pelastusopiston osalta ja Pelastuskoulun osalta Helsingin pelastuslaitoksen ja Pelastuskoulun yhteistyönä. Ruotsinkielisen koulutustarpeen ennakointi vaikuttaa auditoinnin pohjalta erilliseltä ja tapahtuvan tapauskohtaisesti.

Palautetiedon hankintaan strategiatyön pohjaksi esim. työelämältä tai valmistuneilta työelämässä toimivilta eikä sen hyödyntämiseen strategisessa suunnittelussa ole vakiintunutta systemaattista toimintatapaa. Strategiatyön yhteydessä tehdään aika-ajoin erillisiä tutkimuksia, määrällisiä kyselyjä työvoimatarpeesta ja lisäksi tietoa on saatu opinnäytetöistä. Pelastusopisto perusti keväällä 2011 laitosten ja opiston säännöllisen vuoropuhelun lisäämiseksi POK-ryhmän. Ryhmästä saatu tieto on johtanut muutoksiin opetussuunnitelmassa. Sisäisestä toimintaympäristöstä tietoa saadaan mm. valmistuville suunnatuille palautekyselyillä ja määrällisistä tulostiedoista.

Toimintaympäristössä tulevaisuudessa tapahtuvien muutosten johdosta voidaan ennustaa täydennyskoulutuksen tarpeen kasvavan edelleen seuraavien vuosien aikana. Pelastajatutkintoa eikä sen suorittaneiden jatko- ja lisäkoulutusta tarkastella tutkintojen tasolla riittävästi kokonaisuutena työelämän ja yksittäisen henkilön työuran näkökulmasta. Kokonaisvaltaiseen pelastajan osaamisen hankinnan ja sen päivittämisen suunnitteluun ei ole toimintatapaa. Lisäksi vaikka Pelastusopisto tarjoaa erilaista täydennys- ja jatkokoulutusta, sen hyödyntäminen voi olla vaikeaa mm. pitkien välimatkojen ja pitkän tähtäyksen kurssitarjonnan puuttumisen takia. Osa haastelluista toivoi yhteistyötä pelastuslaitosten kanssa lisättävän, jotta täydennyskoulutusta voitaisiin tarjota aiempaa enemmän myös alueelliseen. Työura-ajattelua voitaisiin myös edelleen terävöittää strategisessa suunnittelussa.

Pelastusopiston on yhdessä Sisäasiainministeriön kanssa tärkeää aktiivisesti hakea ratkaisua siihen, miten varmistetaan pelastajatutkinnon suorittaneiden mahdollisuus toimia jatkosakin työparina ensihoitotehtävissä. Varsinkin haja-asutusalueilla ollaan palvelurakennetta karsittu ja kehitys näyttää myös jatkossa samansuuntaiselta. Siirtokuljetusten osuus lisääntyy. Haastateltujen näkemyksen mukaan sekä ensihoidon että pelastustoimen osaaminen ovat pelastajan työssä tärkeitä, ja monipuolisuus on myös tutkinnon vetovoimatekijä.

Pelastajatutkintoon johtavan koulutuksen sisältö on suunniteltu ja kuvattu Pelastusopistossa laaditussa opetussuunnitelmassa. Opetussuunnitelman vahvistaa Pelastusopiston työjärjestyksen mukaan koulutusjohtaja. Opiston vuosittainen opetussuunnitelman tarkistusprosessi on selkeä ja kuvattu hyvin. Opetussuunnitelmaa on tarkennettu ja kehitetty saatujen kokemusten ja muun toimintaympäristöstä saadun tiedon pohjalta ja se on kehitetty palautteiden pohjalta. Toimintatapaa voitaisiin kuitenkin edelleen terävöittää, jotta eri toimijat esim. tuntiopettajat ja opiskelijoiden edustajat voisivat nykyistä tehokkaammin osallistua opetussuunnitelmaprosessiin. Esimerkkinä toimintaympäristön haasteisiin vastaamisesta on se, että Pelastusopistossa on lisätty opetussuunnitelmaan pelastajan työhön liittyvien asioiden käsittelyä.

Nykyinen koulutuksen pituus on sopiva asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Haastateltujen mielipiteet tukevat valtaosin tätä näkemystä. Koulutusaikaa tarkasteltaessa on tärkeää ottaa huomioon se, että pelastajatutkinnon opiskelijoilla on takanaan aikaisempia opintoja, esim. lukio tai toinen ammatillinen tutkinto ja osalla on myös aiempaa työkoke-

musta. Osa haastatelluista korosti myös sitä, että aikuisopiskelijoiden on vaikea irrottautua nykyistä pidemmäksi ajaksi lähiopetuksena toteutettavaan koulutukseen. Koulutukseen on kuitenkin tarpeen liittää pakollinen pelastustoiminnan työssäoppimisjakso. Erilaisia järjestämismuotoja nähtiin työssäoppimiselle olevan. Työssäoppimisjakso voitaisiin haastateltujen mielestä järjestää esim. kesällä syksyllä koulutuksensa aloittaneille ja joulun aikaan tammikuussa aloittaneille, jolloin se jatkaisi opiskeluaikaa kesälle. Työssäoppiminen oikeilla työpaikoilla täydentäisi mm. ”palolaitoksen perhe-elämään” tutustumisella harjoitusalueen tarjoamaa erinomaista perusvalmiuksien opetusta.

Pelastusopistolla on oma alan tutkimustoimintaa harjoittava yksikkö. Tutkimustoiminta voisi nykyistä paremmin tukea pelastajatutkintoon johtavan koulutuksen ja opetuksen kehittämistä.

Vahvuudet

- Koulutusta on kehitetty aktiivisesti ja opetussuunnitelmaa muutettu joustavasti ja nopeasti saadun palautteen pohjalta.
- Pelastusopiston strategiaprozessia on kehitetty ja lisätty henkilöstön vaikutusmahdollisuuksia strategian laadinnassa. Viimeisin strategia on vahvistettu vuosille 2013 -2016 prosessin tuloksena.
- Strategisten päätösten pohjaksi hankitaan tietoa toimintaympäristöstä erillisillä tutkimuksilla, koulutustarvekyselyillä, opinnäytetöillä ja hankkimalla välitöntä palautetietoa. Opiskelijapalautteita ja muuta tulostietoa on myös käytettävissä.

Parantamisalueet

- Pelastajatutkinnon ja siihen johtavan koulutuksen suunnittelua on tarpeen tehostaa kokonaisuutena elinikäisen oppimisen kannalta tarkasteltuna. Pelastusalan koulutusrakennetta tulee tarkastella kokonaisuutena.
- Systemaattista koulutustarpeiden määrällistä ja laadullista ennakoimista ja palaute- ja muun tulostiedon hankintaa ja hyödyntämistä on tarpeen terävöittää mm. koulutustarpeeseen vastaamiseksi ja tutkinnon ja sen opetussuunnitelman ajantasaisuuden varmistamiseksi.
- Haasteellista on myös se, miten koulutuksen eri toimijat otetaan mukaan, kun koulutukseen vaikuttavia asioita suunnitellaan ja valmistellaan.
- Pelastajatutkintoon johtavan koulutukseen kohdistuu erilaisia muutospaineita ja pikaisesti tulisi löytää ratkaisu mm. siihen, miten pelastajatutkinnon suorittaneet voisivat toimia jatkossa täysipainoisesti ensihoidon tehtävissä ja miten pelastuspuolen työssäoppimista voitaisiin sisällyttää pakollisena pelastajan tutkintoon.

3 HENKILÖSTÖ

Pelastusopiston henkilöstöstrategiassa linjataan henkilöstöön liittyviä asioita. Strategian jalkauttaminen on omalta osaltaan ensihoito- ja pelastusopetusyksikön vastuulla. Henkilöstön osaaminen, uudistuminen ja työkyky on linkitetty yksikön tulokortteihin.

Henkilöstöllä on hyvät mahdollisuudet päivittää osaamistaan. Opettajien nykyiseen työaikamalliin kuuluu 100 tuntia itsensä kehittämiseen, jonka edellytyksenä on, että se on etukäteen suunniteltu työaikasuunnitelmaan. Omaehtoiseen jatkokoulutukseen tästä on käytännössä ollut suunnattavissa vain osa. Tunneista 35 menee Pelastusopiston yhteiseen

kehittämisiivikkoon. Kehittämisiivikon sisältöä ja organisoimintia ollaan parhaillaan edelleen kehittämässä. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen kanssa on tehty sopimus opettajien osallistumisesta pelastuslaitoksen toimintaan ja esimiehille, tiiminvetäjille ja tutkinnoista vastaaville koulutuslunnittelijoille tarjottava mahdollisuus johtamisen erikoisammattitutkinnon suorittamiseen ovat uusia avauksia pelastajatutkinnossa toimivien osaamisen kehittämässä. Työkiertoon ei sen sijaan ole viime aikoina ollut mahdollisuutta.

Osaamiskartoitusten järjestelmällinen tekeminen yksiköittäin on aloitettu vuonna 2011 ja on vielä kesken. Aiemman organisaation mukaisten kartoitusten tulokset ovat käytettävissä tiimitasolla.

Pelastajatutkinnon opetus toteutuu pääosin ensihoito- ja pelastustoimintaopetusyksikön toimesta, jonka kaikilla opettajilla on alan pitkä työkokemus. Muita kuin ensihoidon ja pelastustoiminnan oppiaineita opettavat henkilöt tulevat oman yksikön ulkopuolelta kuten hätäkeskusopetuksesta ja päällystööpetuksesta. Tuntiopettajilla on myös merkittävä rooli erityisasiantuntemusta vaativien asioiden opetuksessa ja opetuksen työelämävastaavuuden varmistamisessa. Heidän mukaana ottamistaan koulutuksen ja opetuksen kehittämiseen voitaisiin tehostaa. Tuntiopettajia voitaisiin enemmän rekrytoida muistakin lähimistä pelastuslaitoksista. Näin yhteistyötä opiston ja pelastuslaitosten välillä voitaisiin lisätä ja vakiinnuttaa normaaliksi toiminnaksi.

Pelastusopistolle on saatu rekrytoitua osaavaa ja motivoitua opettajakuntaa. Pelastajaopetuksen opettajakunta muodostuu opettajista, vanhemmista opettajista ja yliopettajista. Ainoastaan yliopettajien kelpoisuus on erikseen määritelty asetuksessa. Pelastajatutkinnon opettajista on yliopettajia kuusi henkilöä, vanhempia opettajia on 15 henkilöä ja opettajia 21 henkilöä. Opettajilla on hyvät pedagogiset taidot. Pelastusopistossa pedagogiseen koulutukseen hakeutumista ja opiskelua mahdollistetaan ja tuetaan työaikajärjestelyillä, virkaauton käyttömahdollisuudella ja matkakorvauksilla.

Pelastusopistolla on työsuojelun ja työhyvinvoinnin toimintaohjelma. Suuri osa opetuksesta toteutetaan harjoitusalueella. Työturvallisuuteen kiinnitetään esimerkiksi huomiota ja siihen liittyvää ohjeistusta, toimintatapoja ja toimintaa on kehitetty aktiivisesti.

Henkilöstöpalautteen hankintaan on Pelastusopistolla toimintatapa. Työtyytyväisyyttä on seurattu Terveystalon työhyvinvointibarometrillä. Kyselyä on uudistettu ja uudeksi kyselyksi on otettu WMBaro.

Vahvuudet

- Pelastusopiston henkilöstöllä on hyvät mahdollisuudet osaamisensa päivittämiseen ja pedagogisen koulutukseen hakeutumiseen ja opiskeluun. Lisäksi on luotu uusia mahdollisuuksia pelastajatutkinnossa toimivien osaamisen kehittämiseen.
- Tuntiopettajajärjestelmä vahvistaa Pelastusopiston ja työnantajien yhteistyötä ja lähentää opetuksen ja käytännön elämän suhdetta sekä varmistaa osaltaan opetuksen työelämälähtöisyyttä.
- Pelastustutkintoon johtavassa koulutuksessa vakinaisesti opettavilla on pitkä alan työkokemus. Pelastajatutkintoon johtavan koulutuksen opettajat on koottu saamaan opetusyksikköön (EPE-yksikkö). Muiden opetusyksikköjen henkilökuntaa osallistuu oman erikoisalueensa opetukseen. Harjoitusten tekninen valmistelu hankitaan ulkopuolelta, jolloin opettaja voi keskittyä opetustapahtumaan.
- Työturvallisuuteen ja – työsuojeluun on kiinnitetty esimerkiksi huomiota.

Parantamisalueet

- Osaamiskartoitusten järjestelmällinen tekeminen yksiköittäin on aloitettu vuonna 2011 ja on vielä kesken.
- Tuntiopettajien käyttöä opetuksen kehittämisessä voitaisiin tehostaa ja rekrytoida heitä nykyistä kattavammin eri pelastuslaitoksista.
- Eri opetusyksikössä toimivien pelastustutkintoon johtavassa koulutuksessa opettaville tulisi järjestää mahdollisuus osallistua opetuksen ja koulutuksen kehittämiseen. Tie-donkulku pelastajatutkintoa koskevista asioista on myös tärkeää turvata.

4 KUMPPANUUDET JA RESURSSIT

Pelastajatutkintoon johtavassa koulutuksessa yhteistyö on tiivistä työelämän ja keskeisten alan järjestöjen (mm. SPEK, SPPL, SPR) kanssa. Pelastusopistolla on myös vuosien varrelta ollut pelastajakoulutukseen liittyviä kansainvälisiä kumppaneita, vaikkei yhteistyö ole ollutkaan säännöllistä. Pelastusopisto on jäsenenä pelastuslaitosten kumppanuushankkeessa ja perustajaorganisaationa ns. POK -työryhmässä (Pelastusalan opetuksen kehittäminen), jonka keskeisenä tehtävänä on arvioida tutkinto- ja täydennyskoulutuksen tilaa työelämän kannalta.

Pelastusopisto saa ajankohtaista tietoa työelämän tarpeista hyviin henkilösuhteisiin perustuvasta yhteistyöstä pelastuslaitosten kanssa. Yhteistyö ei ole kuitenkaan systemaattista eikä kaikki pelastuslaitokset kattavaa.

Pelastajakoulutuksen ammatillisina sidosryhminä toimivat hätäkeskuslaitos, pelastuslaitokset, ensihoitopalvelujärjestelmät, poliisi ja Helsingin Pelastuskoulu. Helsingin Pelastuskoulu on käyttänyt Pelastusopiston harjoitusalueita ja Pelastusopiston opiskelijat käyneet vastavuoroisesti opetusjaksolla Helsingin Pelastuskoululla. Tällä hetkellä tätä yhteistyötä ei tehdä. Helsingin Pelastuskoulu käyttää oman opetussuunnitelmansa pohjana Pelastusopistossa laadittua opetussuunnitelmaa, mutta Pelastuskoululla ja Pelastusopistolla ei ole järjestelmää, jolla Pelastuskoulu voisi vaikuttaa opetussuunnitelmaan. Yksittäiset opettajat ovat kuitenkin olleet mukana opetussuunnitelmatyössä ja kommentoimassa opetussuunnitelmaa.

Pelastajatutkintoon johtavan koulutuksen toteuttamiseen osallistuvien vuorovaikutusta ja yhteistyötä edistetään monin tavoin. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen kanssa tehdään säännöllistä yhteistyötä. Pelastuslaitoksen ammatillaisia käytetään Pelastusopistolla opetustehtävissä ja pelastuslaitosta hyödynnetään pelastajaopiskelijoiden työharjoittelussa. Yhteistyötä on tiivistetty aloittamalla Pelastusopiston opettajien ammattitaidon ylläpitämiseksi toteutettavat työelämäjaksot (24 tuntia/opettaja/vuosi). Paikallisen poliisin kanssa on yhteistyösopimus, joka mahdollistaa poliisin harjoittelun harjoitusalueella. Vastineeksi poliisi luennoi Pelastusopistolla ja osallistuu säännöllisesti pelastajien ensihoidon harjoituksiin. Yhteistyö on toiminut hyvin useita vuosia.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin ensihoitokeskuksen kanssa on valmisteilla yhteistyötä koskeva sopimus. Jo nyt ensihoitokeskuksen henkilöstöä käy opettamassa pelastajien ensihoidon teorianunneilla ja harjoituksissa. Yhteistyö perustuu hyviin henkilösuhteisiin ja ei-muodollisiin matalan kynnyksen yhteydenottoihin. Ensihoitokeskuksen lääkäriltä saadaan lääketieteellistä asiantuntemusta ja mm. lääkemääräykset tarvittaviin apteekkitoimituksiin.

Kuopion yliopistollinen sairaala toimii yhtenä pelastajien viikon mittaisen sairaalaharjoittelun harjoittelupaikkana yhdessä yli 30 muun alue- ja keskussairaalan kanssa, joiden kanssa on voimassaolevat sopimukset. Yhteyksiä ylläpidetään jonkin verran toisen asteen ensihoitoa opettaviin oppilaitoksiin ja ammattikorkeakoulujen ensihoidon koulutusohjelmiin.

Pelastajatutkintoon valmistavan koulutuksen laatua ja työelämävastaavuutta parantaa runsas tuntiopettajien käyttö. Perus- ja harjoittavaan opetukseen osallistuu vuosittain noin 60 ulkopuolista tuntiopettajaa. Nämä henkilöt ovat kokeneita ensihoidon tai pelastustoiminnan ammattilaisia, mutta pedagogista pätevyyttä ei heistä useimmilla ole. Tuntiopettajilla ei ole tehty kirjallista sopimusta Pelastusopistoon, vaan heitä rekrytoidaan vaihtelevasti opetustilanteiden edellyttämällä tavalla.

Pelastusopiston oppimisympäristöt ovat erittäin arvostettuja ja ajantasaisia. Pelastusopistolla on laaja ja monipuolinen myös kansainvälisesti korkeatasoinen harjoitusalue. Harjoitusalueen onnistunut hyödyntäminen edellyttää opettajakunnan, tietohallinnon, ravintolapalveluiden ja huolto- ja korjauspalveluiden tiivistä päivittäistä yhteistyötä. Myös koulurakennuskampuksella on tärkeitä pelastajakoulutuksen tarvitsemia ja koko ajan kehittyviä oppimisympäristöjä, kuten ensihoidon taitopaja ja simulaatiotilat, hätäkeskussimulaattori, savusukellusrata ja monipuolinen ajoneuvokalusto. Koulutuksessa käytetään myös aitoa viranomaisradioverkkoa ja sen VIRVE-päätelaitteita.

Tukipalveluita pelastajakoulutukseen tuottavat opintotoimisto, tietohallinto, Fazer Amica Oy sekä ISS Palvelut Oy. Yhteistyö näiden toimijoiden kanssa on muotoutunut sujuvaksi ja tulokselliseksi vuosien saatossa.

Kumppaneilta hankitaan palautetta pelastajatutkintoon johtavasta koulutuksesta monipuolisen yhteistyön ohessa. Yhteistyötä on parannettu (esim. opettajien työelämäjaksot pelastuslaitoksella). Myös opetusta tarkistetaan ulkopuolisilta tulleen palautteen perusteella (esim. peruskädentaitojen opetuksen lisääminen) Systemaattinen ja järjestelmällinen palautejärjestelmä puuttuu palautteen saamiseksi ulkopuolisilta tahoilta.

Yhteistyötä Pelastusopiston ja pelastuskoulun välillä voisi tiivistää myös esim. järjestämällä henkilöstön työkiertoa.

Vahvuudet

- Pelastusopisto on sekä kansallisesti että kansainvälisesti arvostettu pelastusalan opetuksen huippuosaja ja oppimisympäristö. Pelastusopistolla on laaja ja monipuolinen myös kansainvälisesti korkeatasoinen harjoitusalue, jota kehitetään jatkuvasti aktiivisesti.
- Keskeisiin sidosryhmiin ja kumppaneihin on luontevat ja ammatillisesti vahvat yhteydet. Yhteistyö tukee strategisten tavoitteiden saavuttamista.
- Yhteistyötä kumppaneiden kanssa on kehitetty.

Parantamisaalueet

- Kumppaneilta ja työelämältä saatavan palautteen systemaattista keräämistä ja hyödyntämistä on tarpeen tehostaa.
- Yhteistyötä on tarpeen tiivistää Helsingin Pelastuskoulun kanssa. Helsingin Pelastuskoululla on tahtotila ja halua lisätä yhteistyötä Pelastusopiston kanssa. Synergiaedut

voisivat olla suuret. Yhteistyölle olisi tärkeä löytää uusia konkreettisia muotoja, esim. yhteinen kehittäminen vertaisarvioinnin avulla.

- Yhteistyön tiivistäminen muihin ensihoitoa opettaviin oppilaitoksiin (toinen aste, ammattikorkeakoulut) mm. pelastajien ensihoito- pätevyyden ratkaisemiseksi ja oman ensihoidon opetuksen vertailtavuuden lisäämiseksi (benchmarking). Yhteistyötä voisi lisätä myös muiden turvallisuusalan oppilaitosten kanssa.
- Säännöllistä, käytännön tasolla tapahtuvaa yhteistyötä voisi lisätä eri pelastuslaitosten kanssa.

5

PROSESSIT

Prosessien hallintaa on kehitetty ja keskeiset osaprosessit on kuvattu. Esimerkiksi opiskelijavalintaprosessi on kuvattu yksityiskohtaisesti. Prosesseihin on luotu myös yhteistä ohjeistusta.

Opiskelijavalintaa on kehitetty ja prosessi etenee vaiheittain vuosien aikana kehittyneen rutiinin avulla hakutilanteesta valintakokeisiin ja lopulliseen valintaan. Auditoinnissa saadun palautteen perusteella opiskelijavalinta on asianmukaista ja onnistunutta. Psykologin haastattelun luotettavuutta jotkut haastateltavat epäilivät sen keston vaihdellessa paljon eri hakijoilla ja joidenkin opiskelemaan valittujen kohdalla ilmenneiden ongelmien takia. Haastatteluisia jotkut esittivät toivomuksen, että valituista henkilöistä pyydetäisiin rutiininomaisesti suppeamuotoinen turvallisuus selvitys poliisilta, jotta saataisiin myös sitä kautta varmuus alalle sopivuudesta.

Opiskelijavalintaprosessi eikä sen pisteytys ole täysin samanlainen kuin Helsingin Pelastuskouluun hakevilla, vaikka kyseessä on täysin sama tutkinto. Pelastajaksi ei voi toistaiseksi hakea sähköisesti, vaan hakijan on tulostettava täytetty hakulomake ja postitettava se sitten kirjeessä Pelastusopistolle.

Pelastajakoulutuksen opetussuunnitelma tarkistetaan vuosittain ja siinä pyritään huomioidaan myös tärkeä työelämän palaute. Tuoretta kirjallista työelämältä kerättyä palautetta ei ole kuitenkaan käytettävissä säännöllisesti joka vuosi. Opetussuunnitelmaprosessi etenee suunnitellusti siten, että koulutussuunnittelija saa tarpeita ja tietoa kunkin opintojakson vastuuopettajalta ja valmistele tämän pohjalta esityksen opetusyksikön päällikölle. Lopullisen opetussuunnitelman hyväksyy koulutus päällikkö opetusyksikön päällikön tekemän esityksen pohjalta. Prosessi on monivaiheinen, mutta toimii hyvin. Opintojakson vastuuopettajalla on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa omaan opetukseensa. Haasteellista on kuitenkin pelastajakoulutuksen ensihoidon ja pelastustoiminta- yksikön ulkopuolisten opettajien toiveiden huomioon ottaminen, näitä ei voida käsitellä yhteisellä foorumilla. Näin esimerkiksi johonkin opintojaksoon lisätyt pisteet ovat joltakin toiselta pois ilman yhteistä päätöstä.

Pelastuskoulu käyttää Pelastusopiston opetussuunnitelmaa oman opetussuunnitelmatyönsä pohjana. Pelastajien koulutuksen laadulliseen ja määrälliseen ennakointiin, pelastajien peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen suhteen määrittelyyn ja pelastajatutkinnon sisäisen rakenteen suunnitteluun ei ole määritelty vastuutahoja.

Opetuksen pedagoginen kehittäminen muodostaa selkeän kokonaisuuden, jossa päävastuu on koulutusjohtajalla. Kaikkien prosessiin liittyvien henkilöiden tehtävät ja vastuut on dokumentoitu työjärjestykseen. Päivitetty opetussuunnitelma muokataan sähköisessä tietojärjestelmässä toteutussuunnitelmaksi, josta edelleen valmistellaan lukujärjestys ja tarkat

harjoitussuunnitelmat tila-, väline- ja kalustovaatimuksineen. Opetuksen suunnittelu ja toteutusjärjestelyt ovat kaikki yhdessä ohjelmassa helposti käytettävissä. Em. PETRA ohjelma on kehitetty ensihoito- ja pelastustoimintayksikön ja tietohallinnon keskinäisellä yhteistyöllä. Järjestelmä on nostanut EPE -yksikön opetuksen suunnittelun osalta koko Pelastusopiston kärkeen.

Pelastajan oppiminen tapahtuu pääosin harjoittelemalla – teoriaopetuksen osuus on vain noin 30 %. Harjoitusten työelämälähtöisyys ja tehokkuus perustuu Pelastusopiston nykyaikaiseen ajoneuvokalustoon, monipuolisen harjoittelun mahdollistavaan harjoitusalueeseen ja osaavien kouluttajien johdolla toteutettavaan simulaatio-opetukseen.

Harjoitustyyppisen oppimisen turvallisuus edellyttää huolellista suunnittelua ja päivitettyjä turvaohjeita, jotka käydään läpi joka harjoituksessa. Pelastajakoulutuksen turvallisuuden eteen on tehty paljon työtä ja se näkyy tapaturmien vähäisinä määrinä.

Monet Pelastusopiston opiskelijat ovat kesäaikana töissä, mutta tämä ei liity mitenkään koulutukseen. Koulutuksen puitteissa opiskelijat eivät siten pääse tutustumaan pelastuslaitokseen työympäristönä eivätkä ”palolaitoksen perhe-elämään”. Pelastuskoulun opetussuunnitelmaan kuuluu sen sijaan pelastajatutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelevalle pakollinen kaksivaiheinen työssäoppimisjakso. Etukäteen suunnitellut ja sovitut työssäoppimisen jaksot toteutetaan palkallisena Helsingin pelastuslaitoksen eri asemien pelastusyksiköissä ja ambulansseissa.

Pelastusopiston opiskelijat saavat riittävästi tietoa opetussuunnitelmasta ja aikatauluista kurssien alussa. Opiskelun aluksi ei kartoiteta aikaisempaa osaamista eikä opiskeluita henkilökohtaisteta. Mahdollisuuksia itsenäiseen opiskeluun on vähän. Kurssikoko vaikeuttaa opiskelun yksilöllistämistä. Opiskelijoille annetaan tarvittaessa tukiopetusta, jotta kaikilla olisi koulutuksen jälkeen samat perustiedot ja taidot. Opiskelijoiden ohjaus tapahtuu opiskelijoiden ja opettajien sujuvassa kanssakäymisessä käytännön harjoitteiden ja työkokeiden yhteydessä ja perustuu kokeneiden kouluttajien näkemykseen työelämässä vaadittavasta osaamisesta.

Opiskelijat tietävät että arvosanat perustuvat teoria- ja työkokeisiin. Arvosanat muodostuvat korjaamalla laskennallisesti teoriakokeessa saatua arvosanaa työkokeen arvioinnilla eikä arviointi siten ole puhtaasti osaamisperusteita. Tarvittaessa kouluttajat antavat lisäopetusta niin, että pelastajan työssä tarvittava minimiosaaminen saavutetaan koulutuksen aikana.

Opiskelijoilta pyydetään systemaattisesti sekä suullista että kirjallista palautetta opetuksesta. Tiivis vuorovaikutus opiskelijoiden kanssa mahdollistaa jatkuvan palautteen saamisen. Vastuuopettajat saavat palautteen ja käsittelevät sitä yhdessä opiskelijaryhmien kanssa. Annettu palaute hyödynnetään koulutuksen kehittämisessä.

Vahvuudet

- Pelastusopiston opetussuunnitelmaprosessi toimii hyvin käytännössä ja opetussuunnitelmaan tehdään muutoksia työelämästä saatavan palautteen ja opetushenkilöstöltä tulleiden kehittämistarpeiden perusteella.
- Toteutussuunnitelmat valmistuvat hyvissä ajoin (1-1,5 vuodeksi eteenpäin) ja helpottavat näin merkittävästi opetukseen liittyviä valmisteluja. Päivitetty opetussuunnitelma muokataan sähköisessä tietojärjestelmässä toteutussuunnitelmaksi, josta edelleen val-

mistellaan lukujärjestys ja tarkat harjoitussuunnitelmat tila-, väline- ja kalustovaatimuksineen.

- Opiskelijoilta pyydetään säännöllisesti opetuksesta ja koulutuksesta palautetta sekä suullisesti että kirjallisesti. Opiskelijat joutuvat samalla refleктоimaan oppimistaan.
- Vahva perusammattitaito saavutetaan tekemällä käytännön harjoituksia ja niitä kehittämällä.
- Turvaohjeet käydään läpi joka harjoituksessa. Pelastajakoulutuksen turvallisuuden eteen on tehty paljon työtä ja se näkyy tapaturmien vähäisinä määrinä.
- Opiskelijat saavat tarvittaessa lisäopetusta tai harjoitusta jatketaan, jotta pelastajan työssä tarvittava minimiosaaminen saavutetaan koulutuksen aikana.
- Prosessien hallintaa ja yksittäisiä prosesseja on kehitetty aktiivisesti esim. opetussuunnitelma- ja opiskelijavalintaprosessi.

Parantamisalueet

- Pelastajakoulutuksen ennakkointiin perustuva kokonaissuunnittelu on puutteellista.
- Koulutuksen aikaista aidossa työelämässä tapahtuvaa työssäoppimista tulisi mm. opiskelijoiden tutustuttamiseksi paloaseman normaaliin arkeen ja oikeiden asiakkaiden / potilaiden kohtaamis- ja asiakaspalvelukokemuksien saamiseksi lisätä koulutukseen.
- On tarpeen selvittää, miten järjestelmää voitaisiin kehittää niin, että pelastajakoulutuksen hakeminen tapahtuisi valtakunnallisesti Pelastusopiston ja Helsingin Pelastuskoulun yhteisillä kriteereillä ja samalla mahdollistettaisiin sähköinen haku.
- On tarpeen löytää ratkaisu siihen, miten pelastajiksi valmistuville voitaisiin rakentaa joustava väylä terveysalan ammatilliseen tutkintoon (lähihoitaja).
- Kaikilla pelastajakoulutukseen osallistuvilla opettajilla ei ole riittävästi mahdollisuuksia osallistua opetuksen yhteiseen suunnitteluun.
- Pelastusopiston erinomainen harjoitusalue tulisi olla myös Helsingin Pelastuskoulun opiskelijoiden käytettävissä jatkossakin.
- Kansainvälisyys voisi näkyä käytännön tasolla, opettaja- ja opiskelijavaihtomahdollisuuksien hyödyntäminen
- Osaamisperusteisuutta on tarpeen vahvistaa arvioinnissa.

6 ASIAKASTULOKSET

Pelastajatutkintoon ja siihen johtavaan koulutukseen ollaan sekä valmistuneiden pelastajien että heidän esimiestensä haastattelujen perusteella pääsääntöisesti erittäin tyytyväisiä.

Opiskelijat ovat motivoituneita ja sitoutuneita hankkimaan pelastajan ammatissa tarvittavaa osaamista. Hakijoita on enemmän kuin aloituspaikkoja ja heillä on jo takanaan muita toisen asteen opintoja.

Tutkinnon suorittaneet pystyvät toimimaan ammatillisesti pelastajina. Opiskelijatyytyväisyys on haastattelujen perusteella korkea. Tutkintopalautteet viestivät myös tyytyväisyydestä opetukseen ja saavutettuun osaamiseen. Viimeisten kuuden kurssien tutkintopalautteissa opiskelijoiden antama keskimääräinen arvio opetuksen asiantuntevuudesta ja korkeatasoisuudesta sekä tutkintokokonaisuuden suunnittelusta ja etenemisestä on erittäin hyvä. Tutkintopalautteiden perusteella valmistuneet arvioivat saaneensa koulutuksen aikana erittäin hyvät valmiudet työelämään. Osa tutkinnon suorittajista on jo opiskeluaikana

kesällä käytännön työtehtävissä pelastuslaitoksella. Tämä kokemus ja mahdollisuus harjoitella harjoitusalueella vahvistavat opiskelijan taitoja.

Pelastusopisto on lisännyt aktiivisesti yhteistyötään pelastajien tulevien työntekijöiden kanssa mm. muodostamalla POK – ryhmän (pelastusalan opetuksen kehittäminen). Pelastusopiston rehtori on lisäksi kiertänyt maamme kaikki pelastuslaitokset. Pelastusopisto on myös aktivoitunut pelastuslaitosten kumppanuusverkoston eri osa-alueilla lähettämällä edustajiin ryhmiin. Pelastuslaitoksissa ollaan yleisesti tyytyväisiä Pelastusopistosta valmistuneiden työvalmiuksiin.

Vahvuudet

- Pelastusopistosta valmistuvat pelastajat ovat erittäin arvostettuja ja monitaitoisia ammattilaisia. Valmistuneiden ja opiskelijoiden antamat arviot siitä, kuinka hyvät valmiudet he ovat saavuttaneet koulutuksen aikana, tukevat tätä näkemystä. Harjoitusalue arvioidaan erinomaiseksi oppimisympäristöksi perusvalmiuksien saamiseen.
- Pelastajatutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelijat ovat erittäin motivoituneita ja opiskelijatyytyväisyys on haastattelujen perusteella korkea. Viimeisten kuuden kurssien tutkintopalautteissa opiskelijoiden antama keskimääräinen arvio opetuksen asiantuntevuudesta ja korkeatasoisuudesta sekä tutkintokokonaisuuden suunnittelusta ja etenemisestä on erittäin hyvä.
- Opiskelijapalautetta hankitaan monipuolisesti eri asioista. Tutkintopalautteiden perusteella valmistuneet arvioivat saaneensa koulutuksen aikana erittäin hyvät valmiudet työelämään.
- Tutkinnon imago on hyvä.

Parantamisalueet

- Palautejärjestelmän systemaattisuutta kattavuutta tulisi parantaa työelämäasiakkaiden osalta
- Auditoinnin aikana saadun palautteen pohjalta opetuksen työelämälähtöisyyttä voitaisiin lisätä liittämällä opintoihin pakollinen työssäoppimisyksikkö.

7 HENKILÖSTÖTULOKSET

Pedagoginen täydennyskoulutukseen osallistuminen on yleistynyt koko ajan ja tällä hetkellä sen on suorittanut yli puolet (25 opettajaa) pelastajatutkintoon johtavassa koulutuksessa opettavista. Pelastusopisto tukee sekä pedagogista että jatkokoulutautumista itsensä kehittämiseen varatuilla tunneilla (65 tuntia), tehdyillä työjärjestelyillä sekä tarvittaessa opintovapailta.

Pelastajakoulutuksen yhden tärkeimmistä vahvuuksista muodostaa motivoitunut ja osaava tuntiopettajien joukko. Tuntiopettajat tulevat pelastuslaitoksista ja antavat opetuksessaan kentän viimeisimmän tiedon.

Pelastusopisto ja Pohjois-Savon pelastuslaitos on tehnyt sopimuksen opettajien työelämäjaksoista ja osallisesta pelastuslaitoksen päivittäiseen toimintaan. Myös ulkoista ja sisäistä tehtäväkiertoa on ollut mahdollisuus käyttää ammattitaidon ylläpitämiseen tai eri syistä johtuviin toimenkuvamuutoksiin. Vuonna 2013 ei ulkoiseen työkiertoon kuitenkaan ole ollut mahdollista lähteä tehtyjen taloussäästöjen vuoksi.

Henkilöstön tyytyväisyyttä mittaavan VMBaro kyselyn perusteella Pelastusopiston vahvuuksia ovat esimiesten johtamistaidot, työn sisältö ja haasteellisuus sekä kehittymisen tuki. Kehittämiskohteena pidetään johdon toimimista suunnan näyttäjänä ja organisaation kehittäjänä. Myös palkkauksen oikeudenmukaisuus ja organisaation kyky tunnistaa osaamistarpeita, sisäinen yhteistyö sekä tiedonkulku ja avoimuus esitetään kehittämiskohteena. Auditoinnin perusteella henkilöstö on hyvin sitoutunutta työhönsä ja sen kehittämiseen ja kokee yhteistyön vahvistuneen EPE- yksikön perustamisen myötä.

Henkilöstötuloksissa ei esitetä vertailuja muihin organisaatioihin eikä omiin aikaisempiin tuloksiin.

Vahvuudet

- Pelastusopistoa arvostetaan työnantajana ja omia kollegoita pidetään erittäin ammattitaitoisina sekä opiston sisällä että ulkopuolella.
- Opettajien täydennys- ja jatkokoulutukseen sekä työelämäosaamisen ylläpitämiseen on hyvät mahdollisuudet. Pedagogiseen koulutukseen hakeutumista ja opiskelua tuetaan.
- EPE -yksikön perustaminen on lisännyt pelastajatutkinnon keskeisten opetustiimien keskinäistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta.

Parantamisalueet

- Sisäisen ja ulkoisen työkierron riittävän resursoinnin turvaaminen on jatkossa tärkeää.
- Työtyytyväisyyskyselyn tulosten mukaan kehittämiskohteita ovat mm. johdon toimiminen suunnan näyttäjänä ja organisaation kehittäjänä. Osa koki haastattelujen perusteella myös byrokraattisuuden lisääntyneen johtamisessa. Lisäksi esim. organisaation kyky tunnistaa osaamistarpeita, sisäinen yhteistyö sekä tiedon kulku ja avoimuus ovat kehittämiskohteena.
- Henkilöstötuloksissa ei esitetä vertailuja muihin organisaatioihin eikä omiin aikaisempiin tuloksiin.

8 YHTEISKUNNALLISET TULOKSET

Pelastusopiston ydintehtävä on tuottaa ammattitaitoista henkilökuntaa pelastuslaitosten palvelukseen. Pelastajan ammattia arvostetaan erittäin paljon ja Pelastusopisto saa arvostusta näiden ammattilaisten valtakunnallisena opinahjona. Pelastusopisto tunnetaan myös kansainvälisesti pelastusalan kouluttajana ja koulutuspyyntöjä saadaan tasaisesti eri puolilta Eurooppaa.

Pelastusopistolla on pelastustoimen keskuskirjasto ja se tuottaa myös ajankohtaista pelastustoimen tilastotietoa kaikkien suomalaisten käyttöön. Pelastajakoulutukseen tehdyt julkaisut ovat haluttua oppimateriaalia myös kentän käyttöön. Seitsemän vuoden aikana ensihoito ja pelastustoimintayksikön opettajat ovat tuottaneet 13 oppimateriaalijulkaisua ja olleet toimittamassa yhdessä Suomen Punaisen Ristin kanssa ”Ensihoidon perusteet” - oppikirjan, jonka uusin korjattu painos ilmestyi vuoden 2012 lopussa.

Vahvuudet

- Palomiehen ammatti on huippuarvostettu ja haluttu.
- Pelastajakoulutuksen opettajat ovat tuottaneet oppimateriaalia, jota käytetään myös työelämässä.

- Kansainvälinen tunnettavuus on hyvä.

Parantamisalueet

- Pelastajatutkinnon kehittämiseksi ja vaikuttavuuden arvioimiseksi tarvittavaa tieteellisen tutkimusta voitaisiin lisätä.
- Pelastajien yhteiskunnallisten tehtävien ennakointiin ja perus- ja täydennyskoulutuksen jatkumon suunnitteluun on tarpeen kiinnittää huomiota.
- Säännöllinen kansainvälisen pelastustoiminnan opetuksen kehittämissyhteistyö.

9

KESKEISET SUORITUSKYKYTULOKSET

Pelastajakoulutuksen keskeiset suorituskykytulokset ovat erittäin hyviä. Hakijamäärät koulutukseen ovat olleet noususuunnassa viimeisten kymmenen vuoden ajan. Koulutukseen valitut eivät keskeytä opintoja ja he valmistuvat aikataulun mukaisesti – valmistumisprosentti on käytännössä 100. Valmistuneet työllistyvät myös hyvin. Valmistumisen jälkeisestä työurasta ei ole tietoa.

Vahvuudet

- Hakijamäärät ovat korkeita ja kasvavat edelleen, koulutuksen keskeyttämisprosentti on erittäin alhainen.
- Määräajassa valmistumisprosentti on viime vuosina ollut käytännössä sata.
- Jokaisen valmistuvan pelastajan ensihoidon osaaminen arvioidaan perustasoisten ensihoitovalmiuksien arviointijärjestelmän avulla, joka on myös valtakunnallisesti tunnustettu.

Parantamisalueet

- Opiskelijoiksi valituissa on paljon 20 ikävuoden ylittäneitä henkilöitä, mikä johtaa valmistumiseen melko iäkkäänä ja siten edelleen lyhyempään työuraan.
- Tutkinnon jälkeinen sijoittuminen kolmen vuoden kuluttua ei ole tiedossa.
- Tammikuussa aloittaneet opiskelijat eivät saa kesätyötä palolaitoksista vähäisten ammattiopintojensa takia. Joulukuksi valmistuvat opiskelijat työllistyvät huonommin kuin keväällä valmistuvat.